

SPOL IN STAROST

- V vseh družbah obstajajo nesorazmerja moči med pripadniki neke družbe, torej je neenakost vsesplošen pojav.
- Tudi ljudstva s preprosto tehnologijo poznajo razlikovanje med statusi.
- Marx in Engels pravita, da obstajajo univerzalni kriteriji za družbeno diferenciacijo. Razlikovanje po spolu in razlikovanje po starosti.
- Poznamo 2 vrsti diferenciacije: vertikalna- neenakost v moči ali družbenem položaju ter horizontalna- ne izražajo neenakega družbenega položaja (delitev dela).
- Za družbeno diferenciacijo poznamo veliko kriterijev kot so spol, starost, kaste in družbeni razredi.

SPOL

- Biološke razlike med spoloma so njihove genitalije, moški so fizično močnejši kot ženske, ženske rojevajo. Razlike med spoloma pa so tudi družbeno in kulturno institucionalizirane. Vse človeške družbe so razvile koncepte za razlikovanje med moškim in žensko.
- Spol je dobro proučevati v razmerju kako se moški definirajo v odnosu do žensk in obratno.
- Veliko antropologov se je ukvarjalo z nemočjo in podreditvijo žensk. Nekateri menijo, da imajo ženske moč uveljavljati precejššo mero moči.
- Sedanje raziskave se osredotočajo na različne vidike odnosov med moškimi in ženskami v različnih družbah.
- Antropologi dokazujejo, da je spol družbena stvaritev. Ideje o spolu so družbeni konstrukt in ne del narave.

VLOGA SPOLA V DELITVI DELA

- Tudi v družbah z najpreprostejšo delitvijo dela se žensko in moško delo razlikujeta.
- V lovsko-nabiralniških družbah so ženske nabirale sadeže, moški pa so bili lovci. Ženske so nabrale večino hrane, vendar so bili moški kot lovci kljub vsemu bolj pomembni.
- Ženske imajo največji vpliv tam, kjer je njihov ekonomski prispevek pomemben. Tudi Boserupova je mnenja, da položaj žensk poslabša takrat, ko se zmanjša njihov ekonomski prispevek.

ZASEBNO IN JAVNO

- Ženske so bolj povezane z opraviлом, ki so povezana z domom. To so kuhanje, pranje, vzgoja otrok ipd. Moški pa so bolj povezani z zunanjim svetom.
- Nekateri antropologi so mnenja, da je glavni razlog za žensko podrejenost čas nosečnosti in dojenja, saj so takrat privezane na dom. Zaradi tega se je pojavilo mnenje, da je neravnovesje moči med spoloma povezano z javno in zasebno sfero.
- Ortner in Whitehead pravita, da ženske kulturno povezujemo z zasebnimi zadevami, moške pa z aktivnostmi za skupen dobrobit.

NADVLADA IN PODREJENOST

- Postavlja se nam vprašanje, če je ženska podrejenost razširjena po vsem svetu.
- Pri tem je potrebno upoštevati razlike med spoloma v različnih družbah. Nekateri družbe spodbujajo enakopravnost med spoloma ostale pa ženske podrejajo moškimi.

- Antropologi so zaradi svojega kulturnega ozadja pristranski, saj predvidevajo da je enakopravnost zaželeno, spet drugi pa pravijo da spola ne bi smela biti enakopravna, temveč bi se morala dopolnjevati.
- Treba je upoštevati razkorak med teorijami in praksami. V teoriji lahko piše, da ženske nimajo marsikaterih pravic, v praksi pa jih lahko imajo celo več kot moški.

MOŠKI: ŽENSKO: KULTURA: NARAVA

- Mnoge družbe verjamejo, da so ženske bližje naravi, moški pa bližje kulturi.
- Ortnerjeva meni, da imajo divjo naravo in jih je težko nadzorovati. Moški jih zaradi tega udomačijo, saj zanje predstavljajo nevarnost.
- Obstajajo 3 univerzalni vidiki ženske eksistence, ki pravijo, da je ženska bližje naravi. Prvi je ta, da biološke funkcije kot so rojevanje, dojenje žensko obvezujejo, da porabi več časa za vedenje, ki je značilno za ženske. Drugi vidik pravi, da so ženske funkcije kot so čiščenje in kuhanje vrednotene nižje od moških vlog. Tretji vidik pa je, da ima ženska zaradi teh dveh vidikov mentalni ustroj, ki je bližje naravi.
- Zaradi navedebega so biološke razlike med žensko in moškim izhodišče za neenakopravnost med spoloma.
- Uokvirjanje družbene neenakopravnosti v dihotomijo med naravo in kulturo postane pomembno ideološko orodje za legitimizacijo razlik v moči.

ŽENSKI SVETovi IN MOŠKI SVETovi?

- Če obstajajo sistemske razlike med moškimi in ženskami, le ti morda svet res doživljajo na različen način.
- Ardener pravi, da so ženske v mnogih družbah tihe in plašne zato antropolog z njimi ne more razviti pogovora tako kot moškimi. Moški so zaradi tega bližje antropološkemu razumevanju.
- Po njegovem mnenju niso antropologi, temveč antropologija sama bolj naklonjena moškim.
- Če je v družbi velika napetost med spoloma je ta videti paradokсна, saj na videz temelji na dveh nezdržljivih sistemih enot. Zaradi tega bi morali moralna nasprotja preučevati tako, da bi se osredotočili na spol.
- Dejstvo je, da je raziskovanje spola zelo pomembno v raziskovanju družbe.

SPOLNOSTI

- Družbeni spol je spremenljiv tudi če je biološki spol ustaljen. Ker je biološki spol na voljo zgolj kot družbeni spol, se zdi, da imata tako moškost kot ženskost nešteto variant.
- Homoseksualnost predstavlja izziv. Gejevske moški so v številnih družbah veljajo kot vmesen spol. Niso ne povsem moški in tudi ne povsem ženska. Tudi homoseksualne ženske niso enake kot heteroseksualne.

STAROST

- Tudi starost je univerzalen princip za diferenciacijo in klasifikacijo. Starost je do neke mere tudi družben konstrukt. V nekaterih družbah se družben položaj zviša s starostjo.
- V neindustrijskih družbah se starost visoko ceni, saj jo povezujejo z izkušnjami, modrostjo in treznim presojanjem.
- V industrijskih družbah pa starejši nimajo avtoritet, saj so za družbo relativno nekostistični.
- Družbe v katerih politično sfero obvladujejo stari ljudje so gerontokracije.

STAROSTNI RAZREDI IN STAROSTNE SKUPINE

- V nekaterih družbah je starost pomemben kriterij diferenciacije. V teh družbah obstaja nekaj institucionaliziranih faz med mladostjo in starostjo.
- Lahko funkcionira kot vertikalno alu pa horizontalno načelo(razdeli v vrstniške skupine, ki spadajo v isto starostno skupino)
- Oblikovanje starostnih skupin pomaga krepiti družbeno kohezijo in integracijo v družbo.

ZORENJE V SPOLNO OSEBO

- Tako starost kot spol imata biološke in kulturne vidike. Starost ni neogibno v neposredni korelaciji s spolom.
- V nekaterih kulturah se lahko moški poročijo takrat ko imajo osebno lastnino in politični vpliv. Torej se poročajo v zelo poznih letih. Nasprotno pa se ženske lahko poročajo ko so spolno dozorele.
- Prav tako obstaja mnogo iniciacijskih obredov. Ti so lahko posebej za dečke zelo zahtevni. Iniciacijski obredi vključujejo obrezovanje genitalij, tetoviranje in druge vidne fizične spremembe.

OBREDI PREHODA

- Genepom je zapisal, da se z obredi prehoda družba reproducira. Ljudje dobijo nov status. Ti obredi prebivalce vsako leto spomnijo pravic in obveznosti, ki jih predpisuje družba.
- Turner je ugotovil, da obredi prehoda dovoljujejo integracijo v dano družbo in obenem omogočijo mistično izkušnjo stapljanja v eno s svetom duhov.
- Genepov je obrede razdelil na 3 faze: ločitev, liminalnost in reintegracija. Pravo posameznika premaknejo z določenega položaja v strukturi proti nečemu neznanemu. Začne se liminalna faza. V tej fazi je v prehodu med dvema stabilnima stanjema. Družba pri tem tvega, da posameznik zavrže vrednote hierarhije in moči, posameznik pa tvega anomijo in brezdomstvo. Ta faza posameznika pripravi na novo kategorijo družbene osebe. V fazi reintegracije se kandidat vrne kot nova oseba, višjega družbenega položaja.
- Liminalna faza dečkom omogoči skupno izkušnjo zaradi katere se ustvarijo solidarnostne vezi.

POROKA IN SMRT

- Obredi prehoda so povezani tudi z zakonsko zvezo in smrtjo. Preko njih si človek pridobi drug status, obredi pa so kolektivni opomnik na kohezijo.
- V družbah, ki temeljijo na sorodstvu je poroka pomembna za sklepanje zavezništev med sorodstvenimi skupinami.
- Pogrebni obredi pa so zadnji pomembni obredi prehoda. Pomembni so tudi z vidika nasledstva. Po smrti je potrebno ponovno razdeliti družbene obveznosti, lastnino in družbene statuse.

OBREDI PREHODA V MODERNIH DRUŽBAH?

- Pri nas poznamo obrede prehoda kot so krst, birma in poroka.
- Le ti izgubljajo na pomembnosti zaradi tega, ker tudi religija izgublja na pomembnosti. Zaradi tega za posameznika ti obredi nimajo več družbenega pomena.

NOVI POJMI:

GERONTOKRACIJA: družba v kateri politično sfero pretežno obvladujejo stari ljudje.